

ZONDER SMET NOCH BLAAM!

Het optreden van de mariniers van
kolonel Palm in de Slag bij Seneffe 1674

ANNE BECKERS

Noten

- 1 Graag wil ik bij deze mijn mentor dr. Anselm van der Peet bedanken voor zijn ondersteuning bij de totstandkoming van dit artikel.
- 2 Dorren, C.J.O., *De geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers van 1665-1945* (Den Haag 1947) 259-260; <https://www.mariniersmuseum.nl/nl/wapenfeit-solebay-seneffe/> (geraadpleegd op 10 juni 2024); <https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/rampjaar-1672-kwartiersarchief-peelland-9-de-bloedige-veldslag-in-seneffe> (geraadpleegd op 10 juni 2024).
- 3 Dorren, *De Geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers*, 1-5; https://www.dbnl.org/tekst/_gid001185301_01/_gid001185301_01_0013.php (geraadpleegd op 10 juni 2024); <https://www.defensie.nl/onderwerpen/korps-mariniers/marine-combat-groups#:~:text=Sinds%20de%20oprichting%20van%20het,naam%20van%20de%20Nederlands%20zeesoldaten> (geraadpleegd op 10 juni 2024).
- 4 https://www.dbnl.org/tekst/_gid001185301_01/_gid001185301_01_0013.php (geraadpleegd op 10 juni 2024); <https://www.defensie.nl/onderwerpen/korps-mariniers/marine-combat-groups#:~:text=Sinds%20de%20oprichting%20van%20het,naam%20van%20de%20Nederlands%20zeesoldaten> (geraadpleegd op 10 juni 2024).
- 5 Beyerman, J.J., 'François Abrahamszoon Palm (1620-1674): luitenant-kolonel der mariniers 1665-1672, kolonel der mariniers 1672-1674', *Marineblad* (1966) pp. 305-310; <https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?query=1665+kolonel+palm&coll=ddd&identificer=ddd:011155234:mpeg21:a0030&resultsidentificer=ddd:011155234:mpeg21:a0030&rowid=1> (geraadpleegd op 15 juni 2024); <https://www.marineschepen.nl/algemeen/mariniersbegegin.html> (geraadpleegd op 15 juni 2024).
- 6 Voor meer informatie over de structuur en rangen van het Regiment der Marine, zie: https://www.dbnl.org/tekst/_gid001185301_01/_gid001185301_01_0013.php (geraadpleegd op 15 juni 2024).
- 7 <https://www.mariniersmuseum.nl/nl/wapenfeit-solebay-seneffe/> (geraadpleegd op 15 juni 2024); <https://www.deruyter.org/uploads/media/zz%20Zeeman-Collegae%20NL%20Joseph%20van%20Ghent.pdf> (geraadpleegd op 15 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20\(juli%202022\)%20p.%2018-24.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20(juli%202022)%20p.%2018-24.pdf) (geraadpleegd op 15 juni 2024); <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2022/10/brieven-van-johan-de-witt-geven-kijkje-achter-de-schermen-van-rampjaar-1672#:~:text=De%20regering%20oradeloos%2C%20het%20volk,kort%20het%20Rampjaar%201672%20samen> (geraadpleegd op 15 juni 2024).
- 8 <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2022/10/brieven-van-johan-de-witt-geven-kijkje-achter-de-schermen-van-rampjaar-1672> (geraadpleegd op 16 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20\(oktober%202022\)%20p.%2012-18.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20(oktober%202022)%20p.%2012-18.pdf) (geraadpleegd op 16 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20\(juli%202022\)%20p.%2018-24.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20(juli%202022)%20p.%2018-24.pdf) (geraadpleegd op 15 juni 2024 (geraadpleegd op 16 juni 2024)).
- 9 <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2022/10/brieven-van-johan-de-witt-geven-kijkje-achter-de-schermen-van-rampjaar-1672> (geraadpleegd op 16 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20\(oktober%202022\)%20p.%2012-18.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20(oktober%202022)%20p.%2012-18.pdf) (geraadpleegd op 16 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20\(juli%202022\)%20p.%2018-24.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20(juli%202022)%20p.%2018-24.pdf) (geraadpleegd op 15 juni 2024 (geraadpleegd op 16 juni 2024)).
- 10 <https://militairespectator.nl/artikelen/de-marinier> (geraadpleegd op 16 juni 2024).
- 11 <https://www.mariniersmuseum.nl/nl/het-vaandel-van-het-korps-mariniers/> (geraadpleegd op 16 juni 2024); <https://militairespectator.nl/sites/default/files/bestanden/uitgaven/Militaire%20Spectator%202012-2015.pdf> (geraadpleegd op 16 juni 2024); <https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?query=-Malieveld+1929+Korps+Mariniers&coll=ddd&identificer=M-MKB32:164644090:mpeg21:a00082&resultsidentificer=MMK-B32:164644090:mpeg21:a00082&rowid=10> (geraadpleegd op 16 juni 2024).
- 12 <https://www.defensie.nl/onderwerpen/vaandels-en-standaarden> (geraadpleegd op 20 juni 2024); https://puc.overheid.nl/mp-bundels/doc/PUC_320509_10/2/ (geraadpleegd op 20 juni 2024).
- 13 <https://www.defensie.nl/onderwerpen/vaandels-en-standaarden> (geraadpleegd op 20 juni 2024); <https://www.defensie.nl/onderwerpen/vaandels-en-standaarden/vaandels-bij-de-koninklijke-marine> (geraadpleegd op 20 juni 2024); https://puc.overheid.nl/mp-bundels/doc/PUC_320509_10/2/ (geraadpleegd op 20 juni 2024).
- 14 Portretten van kolonel Palm zijn helaas niet overgeleverd.
- 15 Beyerman, 'François Abrahamszoon Palm (1620-1674)', pp. 305-307.
- 16 Idem, pp. 306-308.
- 17 Idem, p. 308; <https://www.defensie.nl/onderwerpen/korps-mariniers/marine-combat-groups> (geraadpleegd op 22 juni 2024); <https://www.kvbk-cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/bestanden/uitgaven/1986/1986-0462-01-0126.PDF> (geraadpleegd op 20 juni 2024); <https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?query=1665+kolonel+palm&coll=ddd&identificer=ddd:011155234:mpeg21:a0030&resultsidentificer=ddd:011155234:mpeg21:a0030&rowid=1> (geraadpleegd op 20 juni 2024).
- 18 Dorren, *De Geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers*, 216-226; <https://www.delpher.nl/nl/kranten/>

- view?query=1665+kolonel+palm&coll=ddd&identificer=ddd:011155234:mpeg21:a0030&resultsidentificer=ddd:011155234:mpeg21:a0030&rowid=1 (geraadpleegd op 22 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20\(oktober%202022\)%20p.%2012-18.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20(oktober%202022)%20p.%2012-18.pdf) (geraadpleegd op 22 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20\(juli%202022\)%20p.%2018-24.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20(juli%202022)%20p.%2018-24.pdf) (geraadpleegd op 22 juni 2024 (geraadpleegd op 22 juni 2024); <https://militairespectator.nl/sites/default/files/bestanden/uitgaven/MS%201949-06.pdf>; <https://www.delpher.nl/nl/boeken/view?coll=boeken&identificer=MMK-B02:000119162:00014&objectsearch=Seneffe&query=%28kolonel+Palm+%29> (geraadpleegd op 22 juni 2024); <https://www.militairespectator.nl/sites/default/files/bestanden/uitgaven/1851/1851-0465-01-0063.PDF> (geraadpleegd op 22 juni 2024).
- 19 <https://www.defensie.nl/onderwerpen/historische-canon/historische-canon-regiment-genietroepen/de-traditie-van-het-regiment/het-vaandel> (geraadpleegd op 22 juni 2024).
- 20 <https://www.delpher.nl/nl/boeken/view?identificer=MMKB18:005406000:00119&query=%28kolonel+Palm+%29&coll=boeken&page=4&rowid=2> (geraadpleegd op 22 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20\(oktober%202022\)%20p.%2012-18.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%206/Wit,%20R.A.J.%20de,%20'Mariniers%20en%20de%20Slag%20bij%20Woerden%201672',%20Marineblad,%20nr.%206,%20jrg.%20132%20(oktober%202022)%20p.%2012-18.pdf) (geraadpleegd op 22 juni 2024); [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20\(juli%202022\)%20p.%2018-24.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20(juli%202022)%20p.%2018-24.pdf) (geraadpleegd op 22 juni 2024).
- 21 Dorren, *De Geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers*, 244-248; [https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20\(juli%202022\)%20p.%2018-24.pdf](https://www.kvmo.nl/images/Marineblad/2022/Nummer%204/Van%20Vliet,%20A.P.,%20'Inzet%20van%20mariniers%20en%20matrozen%20tijdens%20de%20rampjaren%201672-1673',%20Marineblad,%20nr.%204,%20jrg.%20132%20(juli%202022)%20p.%2018-24.pdf) (geraadpleegd op 26 juni 2024).
- 22 Dorren, *De Geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers*, 259-260; https://www.dbnl.org/tekst/_gid001185401_01/_gid001185401_01_0038.php (geraadpleegd op 26 juni 2024).
- 23 Nationaal Archief, Den Haag, Ministerie van Marine, sinds 1959 van Defensie (Marine), nummer toegang 2.12.56, inventarisnummer 1070.
- 24 Dorren, *De Geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers*, 259-266; https://www.dbnl.org/tekst/_gid001185401_01/_gid001185401_01_0038.php (geraadpleegd op 26 juni 2024).
- 25 Dorren, *De Geschiedenis van het Nederlandsche Korps Mariniers*, 259-266.
- 26 *Idem*, 267.
- 27 *Idem*, 268-269.
- 28 Van Alphen, e.a., *Krijgsmacht en Handelsgeest: Om het machtsevenwicht in Europa 1648-1813* (Amsterdam 2019) 55.
- 29 <http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.443567> (geraadpleegd op 7 juli 2024).
- 30 <http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.466789> (geraadpleegd op 7 juli 2024).
- 31 Beyerman, 'François Abrahamszoon Palm (1620-1674)', pp. 308-309.
- 32 *Ibidem*.